

Pozsgai Zsolt
Naplópók
Játék az irodalommal

*A színmű a nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház felkérésére íródott,
Móricz Zsigmond születésének 130. évfordulója alkalmából.*

Szereplők

Móricz Zsigmond
Babits Mihály
Kosztolányi Dezső
Tóth Árpád
Juhász Gyula
Ady Endre
Elefánt Olga, fiatal nő

A férfiak valamennyien huszonévesek.

*Történik a pesti egyetemen, a Négyessy-szeminárium előadótermében,
1903-ban. Vagy máskor.*

Első (és egyetlen) jelenet

Szemináriumi terem. Öten vannak a teremben, négyen körmölnek, az ötödik (Ady) csak bámul ki az ablakon.

BABITS MIHÁLY Kedves naplóm! Iszonyatos reggel volt. Az egyetemhez közelítve kártékony árnyak siettek, fejüket behúзва, az utcákon. Alig vártam már, hogy a villamossal a múzeumhoz érjek. De a villamos nem állt meg, elszabadult, avatatlan galambok közé sínelt, és mire megállt, galambvér borította a járdát. Nagyokat lépkedtem, hogy ne vérződjem be, de

a lelkem így is beszennyeződött, ó, iszonyatos reggel, iszonyatos. TÓTH ÁRPÁD Csak az a csík a házak felett! Hajnali csík volt, ott ragadt még a reggelen, pedig már semmi keresnivalója nem volt az égen. Álltam én is, néztem, kerestem, felfelé néztem. Hol van már a hajnal?, kérdezte a reggel, de az éjszaka a szemébe nevetett. Ide véreztem neked az aljra, túrd el, hogy érezd a hatalmam, és este, amikor legyőzlek, megalázva vonulj el. Most, ahogy írom a naplót, ugyanez a vércsík megjelenik a papíron. Pedig nem én, ez csak a hajnal tükörképe. Nem vagyok jól. JUHÁSZ GYULA Szomorúak itt a reggelek, anyám, a bérházak között

megfulladok, felsikoltok. Csak a fal mellett mehetek, hol van itt a Tisza szabadsága, a folyó feletti kanyargós horizont, sehol, meghalni kell, bérházak alatt és között, ott fekszem majd, magam is téglából, rám lépnek majd, levezelnek, azt hiszik, bérház vagyok, pedig csak a hajamat festette meg saját színére a tér.

ADY ENDRE Hol van már Négyessy? Mindig késni szokott? Nem szeretem a későket. Elkésnek.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Pacsirtapofájú reggel volt, úgy zengtek a madarak a zsúfolt Körúton, hogy elnyomták az emberek gyilkos nevetését, a nevetést, a köszönést, ahogy egymásra holtak, hulltak, nem vették észre, egymás közt halnak meg egy pillanatra, aztán mennek tovább, legalább húsz halállal a szívükben. Ma reggel a nap is a pacsirtákkal tartott, átvilágította a madarakat, és a madarak csiklandozva nevettek ebben a röntgen-élményben, átlátzó madarak között telt a reggel, és leesett elém egy toll a járdára, a toll meg volt perzselve, vörös perzs volt rajta, eltettem, neked ragasztom be ide, nagy étvágyú naplóm, örök életem záloga. Rég éreztem magam ilyen pompásan, ilyen pompás, káprázatos reggelenben. Ma mindenki boldog.

BABITS MIHÁLY Nem gondoltam volna, hogy eljön, és csak bámul ki az ablakon. Azt írtam róla Dezsőnek: modorossága, bamba, impotens önisméltése, formai slampettsége megbocsáthatatlan, mert nem őszinte, és a tartalommal való küzdelmen alapul. Hiányzik belőle minden *Knappheit*.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ *Knappheit*. Vagyis tömörség.

BABITS MIHÁLY Minden kapcsolás, keménység, ekonómia.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Ekonomia. Vagyis... nem értem.

BABITS MIHÁLY Az ifjú modern magyar irodalomnak közös hibája ez a hígság, ez a hanyagság, lazaság. Lusták, igen, ez a szó, lusták. Naplopók, lusták.

TÓTH ÁRPÁD Kedves naplóm, amikor Babits lelustázta Ady Endrét, aki most, ki tudja, miért, itt van, és bámul ki az ablakon, én úgy éreztem, kissé elhamarkodott volt ez az ítélet.

JUHÁSZ GYULA Ha innen kiugrom az ablakon, beleesek az avarba, amit az utcai takarítók hordtak össze az ablak alá. Nem ugrom ma ki. Majd holnap. Vagy tavasszal. Tavasszal jobb meghalni, mert akkor szemébe nevetethünk minden megújulásnak.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Kurvára idegesít, hogy ez itt van. Ki hívta ide?

Nyílik az ajtó, belép Móricz Zsigmond, és mögötte zavartan Elefánt Olga.

MÓRICZ ZSIGMOND Jó napot kívánok.

ADY ENDRE Jó napot.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Belépett a terembe akkor egy fiatal férfi. Igazából nem is lépett, belerondított a szeminárium előtti békébe. Nem szeretem a rondítókat. Vastag hajjú, nagy, vastag bajuszú, nem szeretem.

TÓTH ÁRPÁD Keskeny haja volt, és alig-bajusza annak a férfinak, aki belépett, és azt mondta: „jó napot”. És vele volt egy lány is, aki ismerősnek tűnt, jaj, nem, nem akarom ismerni őt! Jaj! Jaj!

JUHÁSZ GYULA Szőke volt a férfi, aki belépett, és a csöndet átkarolva kipréselte magából a szót, a kö-

szöntést. Arca csupasz, örökké borotválkozó, haja szinte alig, talán nem is szőke, talán csak a sárga bőr a fején morcolódott úgy, hogy hajnak tűnt.

BABITS MIHÁLY A férfi, aki belépett, köszönt. Vagy talán csak én emlékszem így. Nem, nem köszönt. Beleálmodtam a köszönését, azt álmodtam, azt mondja, jó napot. Ez a férfi nem köszönős fajta, alacsony és kövér ember, ilyenek nem köszönnek.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Magas volt és sovány a férfi, aki köszönt. Nem szeretem.

MÓRICZ ZSIGMOND Gondolom, jó helyen járunk. A Négyessy-szemináriumra jöttem. Először vagyok itt.

ADY ENDRE Még nem érkezett meg. Késik. Én is először vagyok. Ady Endre.

MÓRICZ ZSIGMOND Móricz Zsigmond vagyok.

TÓTH ÁRPÁD Megmondta a nevét. Madárleplek szakadtak át a légen.

ADY ENDRE Ön nincs egyedül, Zsigmond.

MÓRICZ ZSIGMOND Valóban, ő Elefánt Olga. Tessék, lépj elő, Olga, mondd, te vagy Elefánt Olga, mutatkozz be.

ELEFÁNT OLGA Olga vagyok. Elefánt Olga. Sajnos.

BABITS MIHÁLY Elefánt Olgának hívják. Ha nem költő lennék, most nevetnék.

ADY ENDRE *Nomen est omen!* Baromság. Maga szép, kedvesem, semmi köze egy buta, nagy állathoz.

ELEFÁNT OLGA Ugye?

TÓTH ÁRPÁD És akkor előlépett a magas férfi mögül egy hat év körüli, magas, nagyra nőtt kislány... Azonnal megismertem, de úgy tet-

tem, mint aki félrenéz és nem látja őt. Szokom ezt csinálni. Nem ismerhet fel, mert akkor vége. Nem halok meg soha.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Érdektelen, kövér nő állt az alacsony férfi mögött, ahogy bemutatkozott, csak átlépett a férfi fején, és már ott állt az előtt a férfi előtt, aki először járt itt szintén, akit ismertem, de a nevét nem vagyok hajlandó kimondani. Nem az újonnan jöttét, azt kimondom: Móricz Zsigmond. De a másikat nem mondom ki. De az a nő... mégis... lehet?

BABITS MIHÁLY Három nő vette körül a férfit, aki bemutatkozott. Nőket nem engednek be ide a szemináriumba. Hogy kerülnek ezek ide? Nincs a portás a helyén?

JUHÁSZ GYULA Csak a hangot hallottam, ahogy írtam a naplót, nem néztem fel, hiszen ahhoz másikk szemüveget kellett volna húznom. De ismerős volt a hangja annak a nőnek, egyelőre nem törődtem vele. De a férfi bemutatkozott.

ADY ENDRE Az urakat nem ismeri. A naplójukat írják, ilyenkor nem hallanak bennünket. Az ott, az erős szemüvegben, Juhász Gyula, a mélabús barom hátul Babits Mihály, a halálarcú fiatalember Tóth Árpád. Idejárnak. Gondolom. Bár én először vagyok itt szintén.

MÓRICZ ZSIGMOND És az úr a sárga kalapban?

ADY ENDRE Őt nem ismerem.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ A férfi, akinek nem mondom ki a nevét, azt állította, nem ismer. A kurv' anyját nem ismer! Kosztolányi Dezső vagyok, mondhattam volna, de nem mondtam.

MÓRICZ ZSIGMOND Ez... híres szeminárium.

ADY ENDRE Az. Maga is ír?

MÓRICZ ZSIGMOND Még nem. Illetve írtam már, de az nem számít.

JUHÁSZ GYULA Ebben a másik szemüvegben látom már, ő az! A lány! Ó az! Hogy álljak elé? Lehet itt a hídon állva?

ADY ENDRE Ezek itt, meg az ott, akit nem ismerek, írnak, azért járnak ide.

ELEFÁNT OLGA Mondd meg neki nyugodtan, Zsiga.

MÓRICZ ZSIGMOND Megmondjam?

ELEFÁNT OLGA Azért jöttünk ide.

MÓRICZ ZSIGMOND Író szeretnék lenni.

BABITS MIHÁLY Pihá!

ELEFÁNT OLGA Én csak elkísértem. Tegnap találkoztunk először. Lakodalomban.

MÓRICZ ZSIGMOND Hajnalig mulattunk. Szabadka mellett, kis faluban.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Szabadka? Mégis ő az. Amikor megpillantottam, azt hittem, csalóka fénytörés, belőlem jövő fény törése egy ismeretlen arcon. De akkor ez ő.

ADY ENDRE Arrafelé mámoros, véres lakodalmak lehetnek. Leölik a Magyar Disznót.

MÓRICZ ZSIGMOND Nem is aludtunk semmit, mondtam reggel, Olga, megyek Pestre, döntöttem, valakinek el kell mondanom, mit határoztam. Pap akartam lenni eredetileg, aztán jogász, aztán bölcsész. Kilencen voltunk testvérek, nem könnyű élet. Most meg itt volt ez a lány a lakodalomban, megkértem, azt mondta, jön velem. És jött.

ELEFÁNT OLGA Ide kellett vele jönnöm. Azt mondta, megkér, ha engedem. Ha nem jövök el vele, nem jön vissza soha. Nem engedhettem el.

ADY ENDRE Mindig késik. Miket akar írni?

MÓRICZ ZSIGMOND Amit lehet. Novellát mindenképp. Regényt.

BABITS MIHÁLY Ahhoz még öszülni kell, barátom!

ADY ENDRE Verset nem?

MÓRICZ ZSIGMOND Csak ha olyan szükség jön. Vagy tragédia. Az ember akkor ír verset, ha tragédia éri, és nem tudja máshogy megfogalmazni.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Baromság. Az ember a teremtésért ír.

ADY ENDRE Drámát? Színházat?

MÓRICZ ZSIGMOND Azt nem tudok.

ADY ENDRE Majd ha közelről belelélegzi egy mosdatlan színésznő combtövéből kifakadó pára gőzét, esztelenül fogja írni a színdarabokat, fiam.

MÓRICZ ZSIGMOND (*felnevet*) Alig hiszem. Rólam biztos nem fognak színházat elnevezni! Leülhetünk ide?

ADY ENDRE Én nem ülök le, mert beleragadok ezekbe. És magának sem ajánlom. Kilenc testvér. Parasztszülők?

MÓRICZ ZSIGMOND Igen, de törekedők.

ADY ENDRE Akkor ne üljön le. Majd ha megjön Négyessy.

MÓRICZ ZSIGMOND Akkor csak elácsorgunk itt, igaz, Olga?

ELEFÁNT OLGA Szeretlek, Zsiga.

MÓRICZ ZSIGMOND Ezt most miért mondd?

ELEFÁNT OLGA Akármilyen történjék is itt, erre emlékezz. Hogy mondtam: szeretlek.

MÓRICZ ZSIGMOND Mi történne itt?!

TÓTH ÁRPÁD Megismertem, pedig alig hatéves lehet. Harmincnégy évesen láttam utoljára, de most megismerem így, hatévesen is. Pedig mennyi idő telt el azóta, mennyi!

BABITS MIHÁLY A férfi szimpatikusnak tűnt, de a három nő, akik körülvették, nem mozdultak mellőle, így nem léphettem oda hozzá, hogy megpaskoljam a hátát és megkérdezzem: maga is a bús barmok seregében akarja íróként szolgálni a hazugságot? A három nő folyton helyet cserélt, nem fértem volna oda hozzá, még nem.

JUHÁSZ GYULA Most leugorjak, vagy várjam meg, míg ideér? Nem vettem fel zoknit, a hídon állva a dunai szél telepötyözte láthatatlan jéggolyókkal a lábszáramat. Idejön, hozzám.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Jöhetne már Négyessy. Még a végén beszélgetni kell ezzel a Móriczcal. Meg azzal az alakkal, akit nem ismerek.

ADY ENDRE Mit nem ismersz?! Miféle hülyeségeket firkálsz abba a naplóba, délelőtti úrficska?

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Azért sem nézek fel, írom a naplót tovább.

ADY ENDRE Ki a szárnalmas, gyenge váradi költő? Ki a modorosságát hangzatos nacionalista közhelyekbe burkoló dilettáns senkiházi? Üres *poseur*? Émelyítő, tanulatlan, gyöngye legényke?

TÓTH ÁRPÁD Ez nem volt szép Dezsőtől.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Dögölj meg!

BABITS MIHÁLY Nem bírom, amikor Ady és Kosztolányi veszekednek. Nem bírom a hangos beszédet! Nem bírom ki, elájulok. Segítség!

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Úgysem jön ide, ha naplót írok. Rohadna meg, ki hívta erre a szemináriumra, senki!

ADY ENDRE Ide nem kell hívni senkit, mindenki jön magától.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Honnan hallja ez, amit írok?

ADY ENDRE Hangosan írsz, hülye.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Nem ismerem. Nem ismerem. Nem tudom, ki ez. Idejön, és a pofámba vágja, mit mondtam Babitsnak róla. Én nem vagyok ehhez hozzászokva. Megírom róla, rendben. De megmondani neki?

MÓRICZ ZSIGMOND Nem ötre van kiírva a szeminárium?

ADY ENDRE Mindig ötre van. Jó, ha hatra ideér.

MÓRICZ ZSIGMOND Hiszen maga azt mondta, szintén most először...

ADY ENDRE Igen, de én mindent tudok. Előre.

MÓRICZ ZSIGMOND Miért?

ADY ENDRE Mert tehetséges vagyok. Maga kit olvas?

MÓRICZ ZSIGMOND Jókait.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Köptem.

JUHÁSZ GYULA Kosztolányi nagyot köpött. Én is utána. Hogy lássa.

ADY ENDRE És?

MÓRICZ ZSIGMOND És Jókait.

BABITS MIHÁLY A portásért kellett volna kiáltanunk, de ahhoz ki kellett volna menni a folyosóra, de ahhoz utamat állta volna a három nő, akik sötéten néztek volna felém.

ADY ENDRE Mást nem?

ELEFÁNT OLGA Mondd meg neki, Zsiga.

MÓRICZ ZSIGMOND És egy ifjúsági regényt. Edmondo de Amicis *A szív* című művét.

ADY ENDRE És ez nagy hatással volt Önre.

MÓRICZ ZSIGMOND Igen. Azt hiszem.

JUHÁSZ GYULA Ebben a pillanatban senki nem írt, csak én, de én is csak azt, hogy senki nem írt, a döbbenettől megkövült a tollunk. Mit keres ez itt? Beszélnem kell Ilonával, mikor beszélhetek ve-

le? Azt hiszem, most. Odamegyek hozzá, és beszélek vele.

BABITS MIHÁLY Juhász Gyula elindult, lassan, komótosan, a lányok felé.

Mit akar velük? Ő is ismeri őket?

TÓTH ÁRPÁD Gyula odarontott a lányhoz. Ő is ismeri? Ő honnan?

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Juhász Gyula áruló. Verset küldött annak, akit nem ismerek. Elárult. Magam vagyok. Magamat simogatom. Nem is kell más. Magamba hegyezem magam. Jó így.

JUHÁSZ GYULA *(közben odaért Elefánthoz)* Mit akar? Miért jött ide, Klíma Ilona?

MÓRICZ ZSIGMOND Kicsoda? Nem Elefánt Olga?

ELEFÁNT OLGA Ne ugorjon le, Gyula! Kérem, ne.

MÓRICZ ZSIGMOND Hova ne?

JUHÁSZ GYULA Látja az örvényeket? Minden halál forog.

ELEFÁNT OLGA Ne ugorjon le. Kérem. Mint gyerekkori szerelme kérem rá.

MÓRICZ ZSIGMOND Kicsoda?

JUHÁSZ GYULA Nem hittem volna, hogy veled találkozom itt, Klíma Ilona.

ELEFÁNT OLGA Idesiettem Szegedről, Gyula. Ez a Zsiga azt hitte, őmiatta, de nem. Mondták, hogy a hídhöz mentél hajnalban, és hogy elszánt voltál, és sokat neveltél. Tudtam, hogy bele akarod ölni magad, ha te nevensz, hívni kell valami orvost, hiszen ismerlek, együtt gyermek-szerelmesedtünk Szegeden, igaz, te csókoltál meg először, jól van, azóta már más is megtette, így legalább megtudtam, milyen az, de a tied is jó volt, így utólag visszagondolva, ne öld meg magad, Gyula.

JUHÁSZ GYULA A halál forog, mint az örvény. A forgásban van az

ereje. Minden erő a forgásban van. Ahogy forognak a nappalok és az éjszakák, ahogy forog a szerencse, ahogy forog a föld, ez a halálos férfi-mag, ahogy forognak bennünk a versek, ahogy forognak a halálos gépek a hajnali munkacsarnokokban, minden forog, Klíma Ilona, és én most beleforgok a halálba. Így döntöttem.

ELEFÁNT OLGA Azért siettem ennyire, Gyula, hogy megmondjam...

JUHÁSZ GYULA Felfelé tartok, sápadt glóriában a ködökkel küzdve már kihunytt a nap. Egyre gyorsabban suhannak az árnyak, az örvény egyre magasabb. S míg előretartok lankadatlan, csitulni kezd a távolok zaja, és itt fönt már az élet nem is élet, csak végtelen sejtésű nyugalom, a csillagok némán álmodva égnek, míg én fenn állok a Lánchídon, s belémerülve a fénybe, a ködbe, Örök Pán muzsikáját figyelem, kihunytt szívemben minden gyöngé, törpe, és föllobog a végtelen!

ELEFÁNT OLGA Ne! Gyula, ne!

JUHÁSZ GYULA *(felüvölt a Duna felletti szélben)* Tudsz okot?! Tudsz egyetlen értelmes okot arra, hogy ne ugorjak le innen?!

ELEFÁNT OLGA Megjelent a versesköteted Szegeden.

JUHÁSZ GYULA Mi?

ELEFÁNT OLGA Itt van. Hoztam neked belőle egy példányt.

JUHÁSZ GYULA Add ide! Gyenge a borító. Mindegy. Megjelent. Jól van. Kísérj haza. Fáradt vagyok. *(Visszamegy a helyére a kötettel a kezében, boldogan.)*

MÓRICZ ZSIGMOND Hogy hívnak téged? Klíma Ilona?

ELEFÁNT OLGA Igen.

MÓRICZ ZSIGMOND Nem Elefánt?

ELEFÁNT OLGA Én meg akartam mondani neked, de annyit beszéltem, hogy nem jutottam szóhoz.

MÓRICZ ZSIGMOND De engem szeretsz?

ELEFÁNT OLGA Persze, mondtam már.

MÓRICZ ZSIGMOND Vagyis nem is Elefánt...

Elefánt felnevet, de nem szól.

BABITS MIHÁLY Akkor Kosztolányi felállt. Mintha felállt volna vele a terem is.

TÓTH ÁRPÁD És elindult az új, fiatal férfi felé, járásában lassú patakok csörgedeztek.

JUHÁSZ GYULA Igen, elküldtem Ady-nak a verset, most mit akarsz, ne közelíts, ne üss meg, Dezső, ja, nem is ide jön.

Kosztolányi odaér Elefánthoz, Ady távolabb húzódik látványosan.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Az Ilona igaz. Csak a Klíma nem, úgy van?

ELEFÁNT OLGA Úgy.

MÓRICZ ZSIGMOND Nem Klíma?

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Nem. Tiroli Ilona. Tiroli Ilona. Milyen név ez, milyen hangzók, Ilona, Tiroli Ilona?

ELEFÁNT OLGA Igen. Tudtam, hogy megismer, Dezső.

MÓRICZ ZSIGMOND Most azt hiszem, valamit meg kellene magyaráznod, Ilona, mielőtt ezzel a költővel beszélsz, most valamit el kell árulnod, miért engem csókolnál a hurkaszagú hajnalon, ott a Szabadka melletti lakodalomban, ahol a földön mámoros parasztok között bukott orra a nap, és te a sátor hátuljában azt mondtad, szeretlek, szeretlek mindenemmel, Zsiga, vígy engem Pestre, hiszen táncoltunk, Zsiga, belém táncoltad magad, Zsiga, úgy tán-

coltál bennem, hogy a szívem és a méhem közötti üregben minden zenélni kezdett, arcok zenéltek bennem, arcok, amelyeket őrzök, de nem láthatok soha, hiszen bennem vannak, ezt mondtad nekem. Elefánt Olga, vagy aki vagy, meg kell magyaráznod nekem ezt.

Elefánt és Dezső nem törődnek Móriczcal.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Én azt mondtam, nem lehet. Semmi sem lehet.

ELEFÁNT OLGA Nem hittem el.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Én nem tudok udvarolni, Tiroli Ilona, én teljes világi életemben csak szelíd a-mollban udvaroltam.

ELEFÁNT OLGA Halkan, igen. Mollban. Igen.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Nem volt mérész frivolság vagy pajzán enyelgés a dalomban.

ELEFÁNT OLGA *(sóhajt)* Nem.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Szabadkán születtem, ahol maga. Én március 29-én, virágvasárnap születtem.

ELEFÁNT OLGA Igen, tudom.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ A *jourok*on nem egy koros szűz érzelmesen szólt szívemhez, biztatva egyre, hogy legyek jó és illedelmes.

ELEFÁNT OLGA Igen! Igen!

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Az ideál aranyhajára költői lázban verset írtam, s más csókolgatta hamvas arcát, míg én ünnepeltem dalaimban.

ELEFÁNT OLGA De a sóhajtozó nagy mélabúért a lánynép oldalára pártolt, dicsért is téged sok, de a szívében azt mondta mind: „De nagy számár volt.”

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Csak te tudtad a titkot. Neked írtam, de téged más csókolta, igaz. Nem csókolhatlak, téged nem, Ilona.

MÓRICZ ZSIGMOND Most már álljunk meg!

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ És te tudtad, miért nem.

ELEFÁNT OLGA Sajnos tudtam. Anyádat láttad minden nőben.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Igen, őt. Minden nőben. Vérfertőzés, zaklatottság. Ha közeledtem máshoz. Hogy hívták őt, anyámat, emlékszel még?

ELEFÁNT OLGA Sokan ismerik őt. Brenner Elilália. Ez a neve.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Elilália. Elilália szült engem, Ilona. Hogy szerethetnék mást? Anyám Brenner Elilália, lány haja lila volt, lengén lobogott utána, hajára hajoltam, hajlott hátamon táncolt a keze, nevetett velem, kezekkel nevetett.

ELEFÁNT OLGA Szegény Dezső.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Nem foghatom le a képeket éjjel, Ilona, neked megvállhatom, anyám képével érett szpartakuszi férfiak meztelen, nap fürdette, római teste keveredik, ebből a szerencsekevercsből szemölcs lehet legfennebb, szerelmes kapcsolat soha.

ELEFÁNT OLGA Ne sírj, Dezső.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Lesznek tán szerelmek, de azok csak hazugak, lesznek tán asszonyok, de azokban nem látom égni a harisnya-kötőket.

ELEFÁNT OLGA Ne sírj, Dezső.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Hisz nem sírok.

ELEFÁNT OLGA Most nem, azt látom. Később ne sírj, Dezső.

Ady felnevet, Kosztolányi hirtelen Ady felé fordul.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Minek jöttél ide? Mi a fene közöd van neked ehhez a szemináriumhoz?

BABITS MIHÁLY Ne kiabáljatok!

ADY ENDRE Ide akar kijöhet.

BABITS MIHÁLY Ne kiabálj!

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Ide akar ki nem!

ADY ENDRE Látod, ez a Móricz is idejött, pedig még nem írt semmit.

BABITS MIHÁLY Kérlek.

KOSZTOLÁNYI Miért, te mit írtál, mit?

ADY ENDRE Megismersz? Mondd ki a nevemet!

BABITS MIHÁLY Mondd ki neki, de ne kiabáljatok.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Egy köteted jelent meg Váradon, az se kellett senkinek!

ADY ENDRE Akkor miért idegesítet magad?

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Nem vagyok ideges.

ADY ENDRE Próbáld. Mondd ki a nevemet.

BABITS MIHÁLY Kérlek. Ne. Kérlek.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Nem mondom.

ADY ENDRE Mondd ki!

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Üres poseur! Affektált világbánat!

ADY ENDRE A nevemet mondd!

BABITS MIHÁLY *(felsikít)*

Hagyjátok abba!

Elájul, Móricz odasiet hozzá, felállítja, Babits magához tér

Köszönöm. Vigyázzon azzal a három nővel. Vérivó leányok azok.

MÓRICZ ZSIGMOND Itt mindenki... költő?

BABITS MIHÁLY Igen.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Mindenki nem. Kedves naplóm...

Visszatemetkezik az írásba, Móricz odamegy Elefánthoz.

MÓRICZ ZSIGMOND Mi ez az egész? Ki vagy te tulajdonképpen?

ELEFÁNT OLGA Nagyon rossz ez nekem, Zsiga. Ha tudnád, milyen kellemetlen.

Tóth Árpád jön előre lassan Elefánt felé, hátulról nézegeti, szagolgatja.

MÓRICZ ZSIGMOND Mi kellemetlen?

ELEFÁNT OLGA Nem az vagyok, akinek gondol, Zsiga.

MÓRICZ ZSIGMOND Azt látom. Hát?

ELEFÁNT OLGA Hatéves vagyok még csak. Lichtmann Annának hívnak.

MÓRICZ ZSIGMOND *(Adyhoz fordul)* Maga szerint?

ADY ENDRE Higgyen neki.

BABITS MIHÁLY Ilyenkor remegés kap el. A várakozástól. Négyessyt várjuk, előre örülök az élménynek, de csak fél óra várakozást bírok ki remegés nélkül, most le kellene ülnöm, de akkor a pad is remegni kezd, mindenki meglátja-megtudja, remegek hát így állva, mint katonacsizma a sivatagban.

JUHÁSZ GYULA Tóth Árpád szagolgatta a lányt, azok már nem szóltak, ez a Móricz sem, pedig a lány megmondta, ki ő. A hatéves Lichtmann Anna.

TÓTH ÁRPÁD Üljön le elé, kislány.

MÓRICZ ZSIGMOND Ne üljön elé.

ELEFÁNT OLGA Csókolom.

TÓTH ÁRPÁD Ide üljön, elé. Vagy a térdemre. Ki ez a férfi, akivel jött?

MÓRICZ ZSIGMOND Én vagyok a szerelmese. A jövendőbelije. Nem tudom ugyan, kicsoda, de én veszem el. Szállítsa le a térdéről.

ELEFÁNT OLGA Lakodalomból hozott.

TÓTH ÁRPÁD Erőszakoskodott magával?

MÓRICZ ZSIGMOND Nem!

ELEFÁNT OLGA Nem.

TÓTH ÁRPÁD Nekem hozott ide?

MÓRICZ ZSIGMOND Nem.

ELEFÁNT OLGA Nem tudtam, hogy a bácsi is itt lesz.

TÓTH ÁRPÁD Tudja, kislány, ki vagyok én?

ELEFÁNT OLGA Tudom. Maga lesz a férjem harmincegy éves koromban.

TÓTH ÁRPÁD Vagyis megismert. Rám ismert!

ELEFÁNT OLGA A férjét megismeri az ember.

TÓTH ÁRPÁD De most még van idő. Még meggondolhatja.

ELEFÁNT OLGA Ez a sors. Mit gondoljak meg a sorson?

TÓTH ÁRPÁD Alakíthatjuk azt a sorsot. Én nem leszek magának jó férj, nem. Nem hiszem. Tüdőbajom van, tudta?

ELEFÁNT OLGA Látszik.

MÓRICZ ZSIGMOND Vigye odébb a tüdőbaját.

TÓTH ÁRPÁD Apámnak is volt sorsa, tudta? Apám szobrász. Kőfaragó. Szerette a '48-as szabadságharcot. Nagyon szerette. És amikor vége lett, Kossuth-szobrokat készített. Sokat. Persze nem rögtön, amikor már lehetett.

ELEFÁNT OLGA Jó ember.

TÓTH ÁRPÁD Igen. Hetvenhat Kossuth-szobrot készített. Nagyon jól éltünk, tudja? Akkor iskoláztattak be, a legjobb helyekre jártam, tudja? Figyel rám? Mert rám nem szoktak figyelni. De maga figyel rám.

ELEFÁNT OLGA Figyelek magára, Árpád.

MÓRICZ ZSIGMOND Honnan a fenéből ismered ezt a betegét?

TÓTH ÁRPÁD Sok város főterére. Oda készítette a Kossuth-szobrokat apám. Hetvenötöt.

ELEFÁNT OLGA Hetvenhatot mondott az előbb.

TÓTH ÁRPÁD Igen, de egy elveszett. Jól éltünk belőle, nagyon. Ide is eljöhettek. Csak köhögök.

ELEFÁNT OLGA Azt kezeltetni kell.
 TÓTH ÁRPÁD Aztán apám a hetvenhat Kossuth-szobor után készített egy Széchenyi-szobrot. Debrecen főterére, tudja? De lerombolták. Nem tetszett nekik. Azt mondták, megcsúfolta a művészetet. Azóta nyomorgunk. Nekem kellene eltartani őket. Egyetemre írtatok, de most haza kell mennem. Debrecenbe. Nem tudom majd eltartani őket, tudósításokat írok, és egyre többet köhögök.

ELEFÁNT OLGA Sajnálom, Árpád.
 TÓTH ÁRPÁD Apám nem fogja soha kiheverni. Azóta megrendelést sem kap. Készíti a Kossuth-szobrokat azóta is, de nem veszik meg tőle. Már nem.

ELEFÁNT OLGA Miért mondta ezt el nekem?
 TÓTH ÁRPÁD Mert ilyen élete lenne mellettem is. Én is készítem a verseket, egyiket a másik után, mind ugyanolyan. Jó, most leközülték az egyiket, és talán a másikat is.

ELEFÁNT OLGA Büszke leszek magára, ha majd a férjem lesz.
 TÓTH ÁRPÁD Igen?
 ELEFÁNT OLGA A költőre büszke az ember.
 TÓTH ÁRPÁD Gondolja meg. Még nem késő.
 ELEFÁNT OLGA Mivel tölti az időt, amíg majd rám talál?
 TÓTH ÁRPÁD Addig álmodok. Olykor éjjel a szívem zakatol. Az ágyon az ujjam meg tévedezve jár, és nagyon közel, valahol halkán megkoccan a vizesphár.
 ELEFÁNT OLGA Sokat kell menni hegyi levegőre a maga tüdejével.
 TÓTH ÁRPÁD S nem tudom, hol vagyok. Akadozón rémlik elém az elmúlt, messzi est, s az ujjam a fagyos márványlapon reszketve gyújtót keres.

ELEFÁNT OLGA Maga dohányzik?
 Hiszen tüdőbeteg.
 BABITS MIHÁLY Árpád dohányzik, pedig mondtam neki, így kifüstöli magát az irodalomból. Közepes költő, de halottan mire jó lenni?
 KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Sután tartja a cigarettát, mintha a keze azt mondaná közben: el vele! Állandó harc a kezével, hogy szájába tegye a szopóka végét, állandóan harcol, véresre karmolják egymást ebben a harcban.

JUHÁSZ GYULA Szegeden szeretnek.
 TÓTH ÁRPÁD Ó, áldott a fény, mely sercegőn, fakón ilyenkor gyúrt párnám mellett kigyúl. S a kedves, vén tapétát a falon megcsillantja, s bús orcámhoz simul. Kabátom összegyűrve lóg a szögén, a rózsarajta hervadóra vált. Csönd. Vén poétám könyvét fölveszem, hova este dobtam, a szék alól. S amíg lankadtan lapozgat kezem, zörgő lap s agg rím álomba dalol. Fél füllel hallom s halkán nevetem: künn egy papucs mily furcsán csoszog el. S puha Nirvánám, csöndes fekhelyem altatón, hűvösen ölel át.

ELEFÁNT OLGA Átölel.
 TÓTH ÁRPÁD Bocsánat, átölel.
 ELEFÁNT OLGA Én megvárom magát, Árpád.
 MÓRICZ ZSIGMOND Majd ha özvegyem lesz, megvárhatja.
 TÓTH ÁRPÁD Lelkem üres, pusztá, fásult, és a perc mindegyre szárguld, míg egy sápadt alkonyon itt kell hagyni ablakom. S a halál szól irgalommal: ne vesződj tüdőbajoddal, jégkezemmel szelíden megsimítom, s elpihen. Akkor vadul felsikoltok, nem akarok lenni boldog, élni, élni akarok. Miért? Balga, bús titok.

ELEFÁNT OLGA Titok az élet miértje, titok a halál kívánása?

TÓTH ÁRPÁD Titok. Titok. Titok.

ELEFÁNT OLGA Én megőrzöm a titkot, Árpád. És megvárom magát.

TÓTH ÁRPÁD Nem leszek sokat magával. Hamar elsorvadok, hamar meghalok. Pár év öröm csupán.

ELEFÁNT OLGA Annyi elég lesz nekem magából, Árpád.

TÓTH ÁRPÁD Ennyit, többet nem adhatok. Vagyis megvár, mégis?

ELEFÁNT OLGA Megőrzöm a szüzemet magának, mire jön.

TÓTH ÁRPÁD Angyal. Legalább lesz pár boldog évem.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Neki lehet pár boldog éve. Nekem csak a társas magány.

BABITS MIHÁLY Most tán kicsit jobban vagyok.

ELEFÁNT OLGA Megvárom, Árpád. Csak igyekezzék.

Elefánt megcsókolja Árpád homlokát. Tóth Árpád szomorúan megy vissza a helyére.

MÓRICZ ZSIGMOND Maga valóban... hatéves?...

ELEFÁNT OLGA Dehogy. Miért, úgy nézek ki?

MÓRICZ ZSIGMOND Hiszen azt mondta...

ELEFÁNT OLGA És maga elhiszi, ha hatévesnek mondom magam?

MÓRICZ ZSIGMOND Én nem. De ő...

ELEFÁNT OLGA Az más. Ő boldog akar lenni. Ahhoz, hogy egy férfi boldog legyen, a nőnek mindig hazudnia kell.

MÓRICZ ZSIGMOND És elhiszi?

ELEFÁNT OLGA Hallhatta.

MÓRICZ ZSIGMOND Valójában kicsoda maga?

ELEFÁNT OLGA Én vagyok Móricz Zsigmond művésze.

BABITS MIHÁLY Ezek hárman azt mondták neki: mink vagyunk a maga művésze.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ És valóban, Ilona most úgy állt ott, mint valakinek a költészete.

JUHÁSZ GYULA Az a lány, aki megmentett, most azt mondta, a vastag bajszúnak az irodalma. Ő maga. Nekem is az lehetett volna, igaz, akkor beleugrom az örvénybe. De most jó így, Szegeden szeretnek, majd meghalok legközelebb.

MÓRICZ ZSIGMOND Megint be akar csapni.

ELEFÁNT OLGA Azt hisz el, amit akar. Legyek három? Mit akar? Legyek három?

BABITS MIHÁLY Hiszen az. Három.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Babits megint hármát lát.

TÓTH ÁRPÁD Babits mindig többet látott, mint mi.

JUHÁSZ GYULA Babits éleslátású volt, éles, mint a beretva.

MÓRICZ ZSIGMOND Három akar lenni? De miért?!

ADY ENDRE Hagyja, ha akar, legyen három.

MÓRICZ ZSIGMOND Ennek semmi értelme!

BABITS MIHÁLY Tehát nem tévedtem.

TÓTH ÁRPÁD Babits lassan előre ment, de remegett, láthatóan remegett a térde, a lelke.

JUHÁSZ GYULA Babits határozottan előrelépett, egyenesen a nőhöz ment, aki akkor már várta.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Nincs közöm ahhoz, ami most történni fog. A lány, akit Babits háromnak lát, odament hozzá.

ELEFÁNT OLGA *(elővesz női táskájából egy kis dobot, Móricznak adja)* Ezt üsd, én meg táncolok.

MÓRICZ ZSIGMOND Üssem?! De miért?

ADY ENDRE Üsd, ha mondja.

Móricz ütni kezdi a dobot, Elefánt Olga táncolni kezd Babits körül.

BABITS MIHÁLY Az utcán álltatok a hűvös éjben. Három póre lány.

TÓTH ÁRPÁD Az utcán, esőben, azt mondta ez.

JUHÁSZ GYULA Az utcán, a hídon!

BABITS MIHÁLY Tüzes szemetek be-
esve, az arcotok halovány.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Kezdődik a nagy költői élmény. Az első este könnyű nőekkel. Hányok.

BABITS MIHÁLY Szólt az egyik: Szép legény, rám nézz már csupán. A testem oly igéző, ölelni tud ám!

JUHÁSZ GYULA Én nem tudnék vis-
szanézni rá, megoldadna az ar-
com. Kurvára ha nézek, megoldad
az arcom.

BABITS MIHÁLY Szólt a másik: Víg
legény, te! Felém gyere csupán,
elmúlathatok véled, a lelkem oly
vidám!

TÓTH ÁRPÁD Lámpafényben, sápadt
fényben, kokott arcán álmos kö-
zöny. Mellette a kisdede sír. Ó, ha
szopna, szopna már!

BABITS MIHÁLY S az utolsó: Bús le-
gény, te! Engem csókolj csupán.
Legalább kínzó csókom eléget!
Úgy talán!

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Elégni egy
kurva tüzeiben. Mindennapi tüzeset.

BABITS MIHÁLY Így hívott szerelem-
re a három póre lány. Az utcán,
hűvös éjben.

TÓTH ÁRPÁD Az arcuk halovány.

JUHÁSZ GYULA Gyenge gyertya-lány.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Talán talány.

JUHÁSZ GYULA Gyenge gyertya-lány.

TÓTH ÁRPÁD Az arcuk halovány.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Utca-csinál-
mány, csókos csinálmány.

JUHÁSZ GYULA Gyenge gyertya-lány.

TÓTH ÁRPÁD Ölük halovány, szőrük
halovány.

BABITS MIHÁLY Azóta a sápadt, vér-
ivó leányok itt keringenek a szí-
vem körül, zsineget fognak, za-
boláznak, a Sátán örül, zsineget
fognak, zaboláznak, vacogó fo-
gaim közé. És megnyergelnek,
megnyargalnak, milyen gyönyör-
űség nekem, puha combjuk hi-
deg nyomását borzongó háttal
évezem. Borzong a hátam, ing
a vékonyak, hol mélyebb ágyé-
kuk tüzel, jaj, miért vagyok ve-
lük magamra? Egednek kék legét
ha szívnám, s emléked lelkesítne
még, keresztet kennék szemeim-
re, és kiáltanám: elég! Elég, ti
léetlen boszorkányok, vad semmi!
Vámpír-elmerajz! Lelkem tinéktek
zárva, nálam a titkos kulcs: az égi
pajzs! Mária, elefántcsont bástya,
szívet erősítő kehely, Mária, győz-
hetetlen zászló, mért hagytál el,
Szent Szűz, engem el?

*Elvágódik, úgy marad. Elefánt is el-
fáradt, Móricz abbahagyja a dobolást,
Babits mellé térdel.*

TÓTH ÁRPÁD Mellé térdelt a jöve-
vény, aki nem írt még, csak fog.

JUHÁSZ GYULA Megnézte, lélegzik-e
még Mihály, mi nem mozdultunk,
mi ismertük már, ha Négyessy
professzor késett, mindig ez tör-
tént vele. Nem bírja a késést.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Más ember
otthon keres önmagának örömet,
de Babits szerette a nyilvános ki-
végzéseket. Önmagát végezte ki
hetente kétszer nyilvánosan. Aztán
magához tért.

TÓTH ÁRPÁD Hol vagyok? Szokta
kérdeni ilyenkor.

BABITS MIHÁLY Hol vagyok?

MÓRICZ ZSIGMOND Barátoknál.

JUHÁSZ GYULA Megnézte alaposan
megmentőjét.

BABITS MIHÁLY Te költögetté?

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Szólt a férfi,
ő bizony.

BABITS MIHÁLY Van-e versed? Ír-
tál-e már, költögető?

JUHÁSZ GYULA A férfi nagyot nyelt,
nézett körül.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Ne hordjatok
több verset ide már.

ADY ENDRE Mondd meg neki.

MÓRICZ ZSIGMOND Egyet már ír-
tam.

BABITS MIHÁLY Mondd el nekem.

TÓTH ÁRPÁD Mondd el neki. Meg-
nyugszik majd.

ADY ENDRE Nekem azt mondtad,
még nem írtál semmit.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Nem azt
mondta. Azt mondta, semmit, mi
érdemes.

ADY ENDRE Leváglok onnan!

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Gyere, gyere!
Pisztoly, kard?

ADY ENDRE Mondd ki a nevemet!

BABITS MIHÁLY *(sírva fakad)* Kérlek,
ne. Ne tegyétek ezt velem.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Ő pofázik foly-
ton itt!

JUHÁSZ GYULA Babits csak sír, foly
a könnye. Amíg nem hall verset,
nem hagyja el.

TÓTH ÁRPÁD Mondd el neki, amit
írtál.

*Móricz körül néz, mindenki szemlato-
mást biztatja, hát elkezd.*

MÓRICZ ZSIGMOND Volt egy török,
Mehemed, sose látott tehenet.
Nem is tudta Mehemed, milyenek
a tehenek.

Egyszer aztán Mehemed lát egy
csomó tehenet.

Csudálkozik Mehemed: „Ilyenek a
tehenek?”

Én vagyok a Mehemed. Mi vagyunk
a tehenek.

Számlálgatja Mehemed, hányfélék
a tehenek.

Meg is számol Mehemed három-
féle tehenet:

feketét, fehérét, tarkát,
meg ne fogd a tehen farkát!
Nem tudta ezt Mehemed,
s felrúgták a tehenek!

*Döbbszent csönd. Babits feltápászkod-
dik, szédelegve megy naplójához.
Ady komolyan néz. A másik négy úrni
kezd a naplóba.*

ELEFÁNT OLGA Szerintem jó volt.
Nekem tetszett.

BABITS MIHÁLY Az új poétikai elv-
rendszert írásba is foglalom. Az
új költészet legyen objektív, azaz
függetlenedjék a vers a szerző-
től mint biográfiai-társadalmi sze-
mélytől, legyen független minden
külső hatalomtól, ne a lokális
én-tudat legyen a meghatározó.
Az empirikus én helyett a szub-
jektivizmus és impresszionizmus
tagadásával a metafizikai ént kell
valamilyen módon a vers tárgyává
tenni.

MÓRICZ ZSIGMOND Mit ír ez? Maga
érti?

ADY ENDRE Én értem. De nem ér-
dekel.

TÓTH ÁRPÁD 7/6 vagy 6/7 osztású
jambikus sorok, a nibelungizált
alexandrin, ez lesz az, úgy hívják
majd: Tóth Árpád-vers, így lesz
majd, ha jön Lichtmann Anna.

MÓRICZ ZSIGMOND Én nem akar-
tam elmondani, sőt, kértém, hogy
hadd ne mondjak még semmit.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Valahogy
meg kellene szűrni, kik járjanak
ide Négyessyhez. Túl sokan va-
gyunk. A parasztokból semmi
esetre sem kell több.

MÓRICZ ZSIGMOND Maguk, igen,
maguk túl sokan vannak!

ELEFÁNT OLGA Ne húzd fel magad,
Zsiga.

MÓRICZ ZSIGMOND Maga hallgasson, vagy mondja meg, kicsoda valójában! Én írni akarok, értik, azért jöttem ide! És tudom, mit írtam eddig, és azt nem is hozom el, de itt vannak nálam azok, amiket majd írni fogok. Itt vannak benne, azokkal jöttem! Nem születtem virágvasárnap, mert nem nézhettük, melyik legyen a születés napja, amikor anyámra jött, kiment az ól mögé, ott sírtam fel a disznók mellett, és büszke vagyok rá! Nem veszem a Szent Szület hiába a számra, ahogy ez az elájulós költő teszi, mert nekem a Szűz Mária a templomban van, vagyis bennem van, ahogy a műveim is. És ha a templomba megyek, némán imádkozom hozzá, vagy a többiekkel együtt hangosan énekelve a misén, az ember, ha magában van, legyen néma, ha többekkel van, akkor énekeljen, de Istent dicsérő, szép éneket, erősen, szeretettel, ahogy a Szűz szerette az életet, hiszen azért tolta ki magából, hogy szeressük mi is. Én szeretem az életet, ahogy apám is szereti, aki keményen dolgozott anyámmal azért, hogy én most itt lehessenek! Örömmel, dalokkal! Én nem fogok felállni a hídra, mert az élet értékét ismerem, és még nyavalyából sem fogom eldobni magamtól soha, akárki hal ki mellőlem, anyám, apám, a gyerekem, majd megírom őket, majd visszaírom az életbe őket. Mert én másokért és másokat írok, hogy az élet öröme akkor is bennük maradjon, ha el akarják venni tőlük. És nem kell nekem olyan Anna, aki visszhangozza bennem a tüdőbajt, de kell nekem olyan nő, aki szembepofoz velem, akiből

megteremthetem azokat a nőket, akiket megírok majd! Engem ne ápoljon senki, és a halállal is csak akkor akarok üsmerkedni, amikor nyolcvanévesen elüt a szatmári gyors, mert részegen kódorgok a vasútállomás körül! Maguk egymást írják, én az életet akarom írni, amit ismerek. És most ne mosolyintson ilyen gúnyosat, maga virágvasárnapos születésű, mert beverem a pofáját, ahogy beveri egymásét minden magára valamit adó parasztfiú a korcsmában, ha ilyen mosolyintást kap! És elveszem ezt a nőt, akkor is, ha hárman vannak, mert megmondtam neki a lakodalomban Szabadka mellett. Gyere, Olga, Anna, Ilona, vagy aki vagy!

Ady lép most Elefánt mellé.

ADY ENDRE Most jól megmondtad nekik.

MÓRICZ ZSIGMOND Könnyebben is vagyok.

ADY ENDRE Többé nem fognak szólni hozzád.

MÓRICZ ZSIGMOND Szólnak majd ezek. Csak később.

ADY ENDRE *(Elefánthoz)* Háltál velem? Ezzel a tehenes költővel?

MÓRICZ ZSIGMOND Én nem akarom elmondani. Ha nem lesz rosszul, nem is mondom el.

ADY ENDRE Háltál velem?

ELEFÁNT OLGA Bolondnak nézel?

MÓRICZ ZSIGMOND Miről van szó? Őj, de megizzadtam ebbe a beszédbe.

ADY ENDRE Hált veled?

MÓRICZ ZSIGMOND Tegeződünk?

ADY ENDRE Versed nyomán megkedveltelek. Te halhatatlan író leszel.

MÓRICZ ZSIGMOND Ezután?...

ADY ENDRE Hált veled?

MÓRICZ ZSIGMOND Nem. Kivitem a csúr mögé.

ELEFÁNT OLGA De nem háltam vele.

MÓRICZ ZSIGMOND Azt mondta, most baja van.

ADY ENDRE Okos lány vagy, Rozália.

MÓRICZ ZSIGMOND Kicsoda?!!!

ADY ENDRE Mihályfi Rozália. Örömlány Váradon.

MÓRICZ ZSIGMOND Kicsoda? Az vagy?

ELEFÁNT OLGA Igen. De vállalom más munkát is. Örömködni hívnak esküvőkre. Szabadka mellé is.

MÓRICZ ZSIGMOND Örömködni hívtak oda?

ELEFÁNT OLGA Miért? Te is jót örülsz.

ADY ENDRE Mihályfi Rozália csókja. Engem egy életre megfertőzött.

ELEFÁNT OLGA Sajnálom, mondtam már, nem tudtam róla.

MÓRICZ ZSIGMOND Fertőz még a csókod is?

ADY ENDRE Szifilisz ez, igaz, Rozi?

ELEFÁNT OLGA Azt mondta az orvos is.

MÓRICZ ZSIGMOND Ezért nem háltál velem?

ELEFÁNT OLGA Ezért nem.

MÓRICZ ZSIGMOND Vele miért?

ELEFÁNT OLGA 'kkor még nem tudtam.

ADY ENDRE Nem tudta. Megfertőzött. Szifilisszel. Egész életemben bánhatom.

ELEFÁNT OLGA Majd tán kigyógyulsz belőle.

ADY ENDRE Ebből nem lehet. Ettől lettem költő, Rozi.

ELEFÁNT OLGA Ez most jó vagy rossz neked?

ADY ENDRE Halálra ítélt a csókod. Lesznek biztos szerelmeim, de a vágy nem teljesedhet. Vagy megölök még valakit. Járkálok majd

párizsi őszben, a tengernél fürdöm vele, de csak férjes asszony, csak titkos lény. Mert így mondhatom: nem szabad! Mikor közel leszek hozzá, azt mondhatom, nem szabad! És belül éget egyre a vágy, dübörg a szó, nem szabad. Nem szabad. Nem szabad.

MÓRICZ ZSIGMOND Egy szifilisz ringyó...

ADY ENDRE Neked nem kell. Nekem kellett. Te író leszel így is majd. De én költő máshogy nem lehetek. Első könyvemet eldobták, jól mondta ez, akit nem ismerek. Semmit sem ér, haszontalan. Akkor még nem találkoztam vele, veled, Mihályfi Rozi.

ELEFÁNT OLGA Mégse bánja a szifiliszt?

ADY ENDRE Nem, mert te belepusztulsz, de én élek. Én kibírom ezt. És ez a kór dalol belőlem a végtelenségig, Rozi. Te megszültél engem a bajoddal. Undorító, véres nyálban szültél költőt, kicsi Rozi. Ahogy csoszogott benned a csigám, úgy ítéltél te halálra.

ELEFÁNT OLGA Nem akartam, elhíszed?

ADY ENDRE Elhiszem.

ELEFÁNT OLGA Te valódi férfi voltál. A csigád is énkább kemény kígyó. És csókolnál, pedig nem szoktak engemet. Nem is igen hagyom. De a te csókodat szerettem, Bandi.

ADY ENDRE Minden kurva ezt mondja.

ELEFÁNT OLGA Ha akkor már tudtam volna, mi a bajom...

ADY ENDRE Hagyjuk el.

ELEFÁNT OLGA Elmehetek most?

Csend. Móricz nem szól. Ady sem. Elefánt lassan kimegy.

MÓRICZ ZSIGMOND Szerettem ezt a nőt. Elhíszed?

ADY ENDRE Én is szerettem. Kifizet-tem, de szerettem. Ha nem fizet-tem, és úgy szeretem, ma egész-séges vagyok. A fizetés volt a baj.

MÓRICZ ZSIGMOND Szívem szakadt meg utána. Meg is kértem hajnal-ban.

ADY ENDRE Mert minden-asszony. Megkérhető.

MÓRICZ ZSIGMOND És még most is szeretem. Most, hogy tudom, ki-csoda.

ADY ENDRE Tudod? Hisz ez csak egy változat. Hallhattál itt eleget. Másokat. Ki ez a nő? Kosztolányi férficombú nőkedvese? Tóth Árpád későbbi párja? Juhász Gyula megmentője? Babits hármas önkívülete? Vagy az én szifiliszes babám? Ki ez a nő? Biztosan tu-dod?

MÓRICZ ZSIGMOND Szeretem, csak azt tudom.

ADY ENDRE Azért jöttem ide, mert itt a szemináriumon olvasunk a verseinkből. Eddig nem jöttem, mert nem volt olyan, amit én is elolvasnék. De ma hoztam, és azt szeretném, ha te olvasnád föl.

MÓRICZ ZSIGMOND Nem szoktam én ahhoz.

ADY ENDRE Ne, itt van. Olvasd.

Átad egy papírlapot, Móricz belenéz, majd fel Adyra.

MÓRICZ ZSIGMOND Ezt én nem tu-dom...

BABITS MIHÁLY Ady akkor leültette maga mellé a fiút.

TÓTH ÁRPÁD A fény még bebúsult az ablakon, és az összeérő válluk-ra folyt.

JUHÁSZ GYULA Izzott a fiú szeme, látta a versről már, mire való. De mondani még nem akarta.

MÓRICZ ZSIGMOND Nem akarom még mondani.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ Adyt nem aka-rok hallani.

ADY ENDRE Segítek... mondd csak utánam... figyelj...

Mit bánom én, ha utcasarkok ron-gya.

De elkísérjen egész a síromba.

Móricz közben mondja halkán utána a szöveget.

Álljon előmbe izzó, forró nyárban:
„Téged szeretlek, Te vagy, akit vártam.”

Legyen kirugdalt, kitagadott, céda,
Csak a szívébe láthassak be néha.

Ha vad viharban átkozódva állunk:
Együtt roskadjon, törjön össze lá-bunk.

MÓRICZ ZSIGMOND Együtt... lá-bunk...

ADY ENDRE Ha egy-egy órán meg-telik a lelkünk:
Üdvöt, gyönyört csak egymás aj-kán leljünk.

Ha ott fetrengék lenn, az utca-porba:

Borúljon rám s óvjon átkarolva.

Tisztító, szent tűz hogyha által-éget:

Szárnyaljuk együtt bé a minden-séget.

Mindig csókoljon, egyformán sze-ressen:

Könnyben, piszokban, szenvedés-ben, szennyben.

Amiben minden álmom semmivé lett,

Hozza vissza Ő: legyen Ő az Élet.

Kifestett arcát angyalarcnak látom:
A lelkem lenne: életem, halálom.

Szétzúzva minden kótáblát és lán-
cot,
Holtig kacagnók e nyűzsgő világot.

Együtt kacagnánk végső búcsút
intve,
Meghalnánk együtt, egymást iste-
nítve.

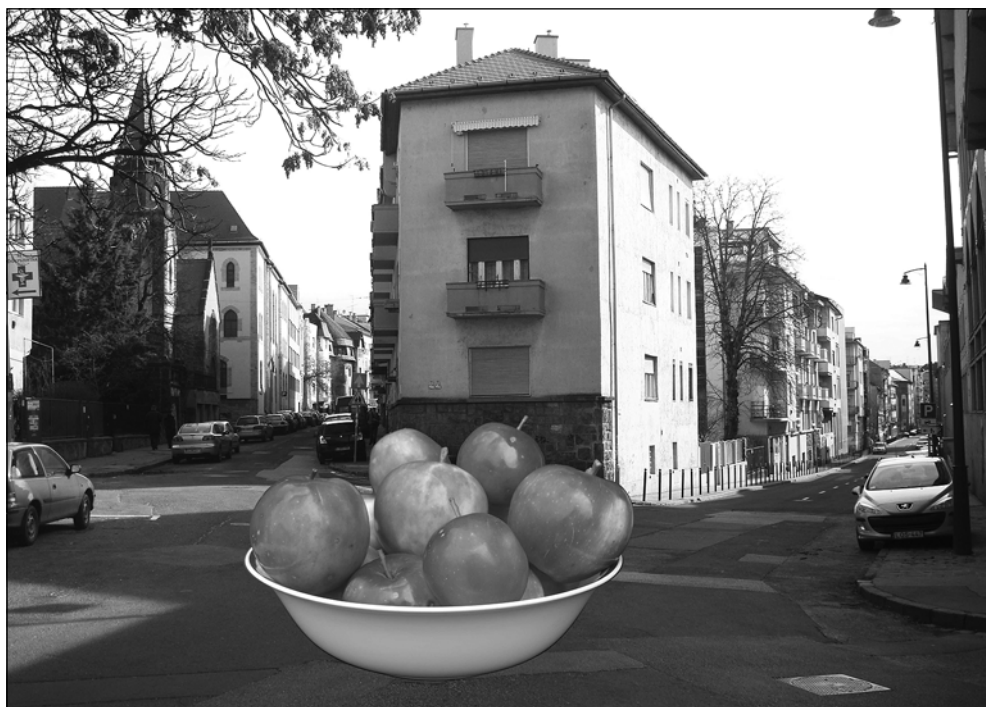
Meghalnánk, mondván:
„Bűn és szenny az élet
Ketten voltunk csak tiszták, hó-
fehérek.”

MÓRICZ ZSIGMOND Ketten voltunk
csak tiszták... hófehérek...

ADY ENDRE Hozott Isten, Móricz Zsi-
ga.

*Összenéznek. Móricz szemében tiszt-
telet. Ady mosolyog. Léptek a folyo-
sóról. Nyílik a nagy ajtó. Négyessy
árnyéka bejön a terembe.*

Vége.

VÁROSKÉPLET(T) I – MARCZIBÁNYI